

Nr 304.

Av herr **Ljung m. fl.**, *angående karaktären av anslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 24, föreslagit riksdagen att, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie förslagsanslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, under samma rubrik uppföra ett ordinarie reservationsanslag av kronor 240,000:—. Då den sålunda föreslagna ändringen av anslagets i fråga natur enligt vår uppfattning, om den genomfördes, skulle medföra allvarliga olägenheter, anse vi oss böra föreslå, att anslaget fortfarande måtte uppföras såsom förslagsanslag.

De för understöd åt behövande elever vid de lägre lantbruksanstalterna behövlige medlen hava under en längre följd av år beviljats såsom förslagsanslag. Undantag härifrån gjordes dock för budgetåren 1922—23, 1923—24, 1924—25 och 1925—26. På grund av liknande skäl, som nu återopats för den föreslagna förändringen, beslöt nämligen 1922 års riksdag att medlen ifråga skulle beviljas såsom »förslagsanslag högst», och de tre följande riksdagarna anvisade medlen i form av reservationsanslag. Med hänsyn till de olägenheter, som visade sig förenade med en begränsning av ifrågavarande anslag till visst bestämt belopp, beslöt emellertid 1926 års riksdag åter att bevilja de till understöd behövlige medlen såsom förslagsanslag.

Såsom redan antytts, medför en begränsning av anslaget till understöd åt behövande elever till visst högsta belopp betydande svårigheter och allvarliga olägenheter. Det mest betänklige härvidlag är, att en sådan begränsning hotar att i hög grad minska tillslutningen till skolorna. När unga män och kvinnor från hem med svag ekonomi förhöra sig om möjligheterna att genomgå en kurs vid lantmannaskola eller lantushållsskola — liksom folkhögskola — är ofta nog deras första fråga: »Kunna vi erhålla något bidrag till kostnaderna för kursen?» Så länge anslaget till elevunderstöd beviljas som förslagsanslag, kan vederbörande skolföreståndare efter inhämtande av vissa upplysningar angående den eventuelle elevens ekonomiska förhållanden med tämligen stor säkerhet ställa i utsikt understöd till visst belopp. Begränsas anslaget ifråga till visst högsta belopp, blir detta icke längre möjligt. Följden härav måste

bliva, att många obemedlade eller mindre bemedlade ungdomar, som tänkt genomgå en kurs men härför äro beroende av understöd, draga sig tillbaka. Och detta kommer tydligen att medföra en nedgång i elevantalet.

Ett överförande av förslagsanslaget till elevunderstöd till reservationsanslag komme också att medföra stora svårigheter vid medlens fördelning. Understöden till eleverna vid samtliga skolor och kurser kunna nämligen icke av vederbörande myndighet beviljas på en gång. I lantmannaskolorna börja visserligen flertalet kurser samtidigt, vanligen omkring den 1 november, men några kurser börja på våren. Många lanthushållsskolor hava två, ett par t. o. m. tre kurser under läsåret, och de flesta kurserna börja här på våren. Småbrukarkurserna, till vilkas elever understöd också i vissa fall utgår, kunna anordnas när som helst under året, även om flertalet hållas under vintern. Vid beviljande av understöd till behövande elever i de kurser, som börja först under läsåret eller budgetåret, måste givetvis medel reserveras för elever i längre fram påbörjade kurser. Då det centrala ämbetsverket, i detta fall lantbruksstyrelsen, emellertid icke på förhand kan veta, hur många behövande elever, som komma till dessa senare kurser, måste det självfallet bliva mycket svårt att rättvist avväga fördelningen av understöd till elever i de olika kurserna, om blott ett begränsat belopp står till förfogande.

Vid den nyligen verkställda utredningen angående den lägre lantbruksundervisningen framstod det, såsom av det avgivna betänkandet framgår, som ett av de allra viktigaste spörsmålen, hur man skulle kunna få ökad tillslutning av elever till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Med stor samstämmighet framhölls det i de från skolorna infordrade uppgifterna och uttalandena, att det sannolikt mest effektiva medlet i detta syfte vore ökat understöd till behövande elever. De senaste årens erfarenheter ha också bekräftat riktigheten av denna uppfattning. Sedan 1930 års riksdag höjt understödsbeloppen till de mest behövande eleverna, har elevantalet i särskilt lantmannaskolorna avsevärt ökats. Sålunda äro årets huvudkurser i sagda skolor besökta av c:a 1,125 elever, under det att medeltalet för de tre sista läsåren stannar vid 966. Det vore olyckligt, om riksdagen genom ett beslut angående understöd till behövande elever i enlighet med det nu framlagda förslaget skulle lägga hinder i vägen för denna ur många synpunkter önskvärda ökning av elevantalet i de skolor, varom här är fråga.

Slutligen må framhållas, att denna fråga om understöd till behövande elever bör betraktas i samband med frågan om övriga anslag till de undervisningsanstalter, vilkas elever det här närmast gäller. Räknar man samman beloppen av de anslag av olika art, som föreslås skola utgå till lantmanna-, lantbruks- och lanthushållsskolor samt andra smärre grupper av skolor och kurser, så kommer man till en summa av över 1,000,000:— kronor. Läger man härtill de av allmänna medel beviljade

ortsbidragen, så torde summan stiga till omkring 1,500,000:—. Dessa medel utgå till skolorna i viss mån oberoende av elevantalet, då för anslagens beviljande i regel endast är stadgat visst minimiantal elever i varje kurs. Det är uppenbart, att ju större elevantalet i skolorna är, desto mindre blir kostnaden av allmänna medel pr elev räknat och tvärtom. Om, såsom man har all anledning antaga, en begränsning av anslaget till understöd åt behövande elever kommer att medföra en minskad tillslutning till skolorna, så blir följden av en sådan åtgärd, att utbildningskostnaden för varje elev kommer att stiga. Men detta lär väl icke kunna anses vara ändamålsenligt och välbetänkt, om man nämligen anser, att den undervisning, som meddelas i våra lägre lantbruksundervisningsanstalter, är till nytta för landsbygdens ungdom och till gagn för jordbruket, åt vilket den har för avsikt att ägna sina krafter.

Såsom av departementschefens yttrande framgår, innebär förslaget under denna punkt jämväl en nedsättning av understödsbeloppet till de mest behövande eleverna från 45 till 40 kronor pr månad. Som följd härav har också anslagssumman begränsats från av lantbruksstyrelsen beräknade 250,000:— till 240,000:— kronor. Mot förslaget i dessa delar ha vi under nuvarande förhållanden intet att erinra.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag att förändra det hittills såsom förslagsanslag beviljade anslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter till reservationsanslag måtte i riksstaten för budgetåret 1932—1933 under samma rubrik uppföra ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 240,000:—.

Stockholm den 22 januari 1932.

Erik W. Ljung.

Sv. Bengtsson

A. Thomson.

i Norup.

Erik Nordkvist.

P. M. Olsson.

Fabian Lilliecreutz.

Anders Norsell.

Nils Nilsson

i Karlstad.

